

INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA SOHAVIY TERMINLAR TARAQQIYOTI (LOGOPEDIK TERMINLAR MISOLIDA)

F.H.Yavkocheva¹

1. Assistent, Osiyo texnologiyalar universiteti

Mas'ul muallif: Yavkocheva
Feruz Husan qizi, Assistent, Osiyo
texnologiyalar universiteti.

e-mail:
feruzayavkocheva99@gmail.com

Received: 27 Sentabr 2026

Accepted: 02 Oktabr 2026

Published: 07 Oktabr 2026

Copyright: © 2026 by the
author(s). Licensee Buxoro xalqaro
universiteti ilmiy axborotnomasi.
This article is an open access
article distributed under the terms
and conditions of the Creative
Commons Attribution (CC-BY-4.0)
license.

Iqtibos uchun: Yavkocheva, F. H.
INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA
SOHAVIY TERMINLAR
TARAQQIYOTI (LOGOPEDIK
TERMINLAR MISOLIDA) / F. H.
Yavkocheva // Buxoro xalqaro
universiteti ilmiy axborotnomasi.
— 2026. — T. 10, № 1. — B.
143–146.

Annotatsiya. Mazkur maqolada ingliz va o'zbek tillarida logopedik terminologiyaning shakllanishi va taraqqiy etish yo'llari qiyosiy-tipologik jihatdan tahlil qilingan. Tadqiqotda logopedik terminlarning lisoniy tabiati, ularning yasash usullari (affiksatsiya, so'z qo'shish, qisqartirish, o'zlashtirish, kalkalash), shuningdek ikki tildagi terminologik tizimlarning o'ziga xos va umumiy jihatlari ochib berilgan. Ingliz tilida logopedik terminlarning aksariyati yunon-lotin negizli xalqaro terminlar hisoblanishi, o'zbek tilida esa bu terminlarning bir qismi to'g'ridan-to'g'ri o'zlashtirilgan, bir qismi esa milliy til negizida kalkalangan holda ishlatilishi asoslab berilgan. Maqola so'ngida o'zbek logopediya sohasi terminologiyasini standartlashtirish yuzasidan takliflar ilgari surilgan.

Kalit so'zlar: logopediya, termin, terminologiya, terminologik tizim, affiksatsiya, kalkalash, o'zlashtirish, dizartriya, afaziya, dislaliya, sohaviy leksika, tilshunoslik.

РАЗВИТИЕ ОТРАСЛЕВОЙ ТЕРМИНОЛОГИИ В АНГЛИЙСКОМ И УЗБЕКСКОМ ЯЗЫКАХ (НА ПРИМЕРЕ ЛОГОПЕДИЧЕСКИХ ТЕРМИНОВ)

Аннотация. В статье представлен сравнительно-типологический анализ формирования и развития логопедической терминологии в английском и узбекском языках. В исследовании раскрывается лингвистическая природа логопедических терминов, рассматриваются основные способы их образования, включая аффиксацию, словосложение, аббревиацию, заимствование и калькирование, а также выявляются общие и специфические особенности терминологических систем двух языков. Обосновано, что значительная часть логопедических терминов английского языка представляет собой интернациональную лексику с греко-латинскими корнями, тогда как в узбекском языке одни термины непосредственно заимствуются, а другие используются в калькированной форме на основе национальных языковых средств. В заключительной части статьи представлены предложения по стандартизации терминологии узбекской логопедической отрасли.

Ключевые слова: логопедия, термин, терминология, терминологическая система, аффиксация, калькирование, заимствование, дизартрия, афазия, дислалия, отраслевая лексика, языкознание.

THE DEVELOPMENT OF SPECIALIZED TERMINOLOGY IN ENGLISH AND UZBEK (A CASE STUDY OF SPEECH THERAPY TERMS)

Abstract. This article provides a comparative-typological analysis of the formation and development of logopedic (speech therapy) terminology in the English and Uzbek languages. The study reveals the linguistic nature of logopedic terms, the main ways of their formation (affixation, compounding, abbreviation, borrowing, and calquing), as well as the common and language-specific features of the terminological systems of the two languages. It is substantiated that the majority of logopedic terms in English are international terms with Greek-Latin roots, whereas in Uzbek a part of these terms is directly borrowed and another part is used in a calqued form based on the national language. At the end of the article, proposals for standardizing the terminology of the Uzbek speech-therapy field are put forward.

Keywords: logopedics, term, terminology, terminological system, affixation, calquing, borrowing, dysarthria, aphasia, dyslalia, field-specific vocabulary, linguistics.

Kirish. Hozirgi zamon tilshunosligida sohaviy terminologiyaning shakllanishi va taraqqiy etish qonuniyatlarini o'rganish alohida ahamiyat kasb etmoqda. Fan-texnika taraqqiyoti, xalqaro hamkorlikning kengayishi va axborot almashinuvining tezlashuvi natijasida turli sohalarga oid terminologik tizimlar tez sur'atlar bilan boyib bormoqda. Ushbu jarayon, ayniqsa, tibbiyot va uning bir tarmog'i bo'lgan logopediya sohasida yaqqol namoyon bo'ladi. Logopediya - nutq nuqsonlarini o'rganish, ularning oldini olish va tuzatish bilan shug'ullanuvchi fan bo'lib, u pedagogika, tibbiyot va tilshunoslik fanlari chorrahasida joylashgan. Shu bois logopedik terminologiya ham murakkab, ko'p qatlamli va o'ziga xos tizimni tashkil etadi [7]. Logopedik terminlarning aksariyati Yevropa tillari, xususan ingliz tili orqali xalqaro muomalaga kirib kelgan bo'lib, ular ko'pincha yunon va

lotin negizli so'z yasovchi unsurlardan tashkil topgan. O'zbek tilida bu terminologik tizim nisbatan yosh hisoblanadi va asosan rus tili vositachiligida, so'nggi yillarda esa bevosita ingliz tilidan o'zlashtirish yo'li bilan boyib bormoqda. Ayni paytda o'zbek tilining ichki imkoniyatlaridan foydalanib, milliy negizda yangi terminlar yaratish tendensiyasi ham kuchayib bormoqda. Bu holat ingliz va o'zbek tillaridagi logopedik terminologiyani qiyosiy o'rganishni dolzarb tadqiqot muammosiga aylantiradi [4]. Mavzuning o'rganilganlik darajasiga to'xtalganda shuni ta'kidlash lozimki, jahon tilshunosligida sohasiy terminologiyani o'rganish masalalari V.M. Leychik, A.V. Superanskaya, S.V. Grinev-Grinevich, D.S. Lotte kabi olimlarning ilmiy ishlarida keng yoritilgan. Ingliz tilidagi tibbiy va logopedik terminologiya masalalari esa D. Crystal, P. Fabb, J. Sager kabi tilshunoslarning tadqiqotlarida o'z aksini topgan. O'zbek tilshunosligida terminologiya masalalari bilan E. Begmatov, N. Mahmudov, Sh. Rahmatullayev, A. Nurmonov, S. Usmonov kabi olimlar shug'ullangan bo'lsalar, logopedik terminologiyaning o'zbek tilidagi holati alohida monografik tadqiqot sifatida hali yetarlicha o'rganilmagan. Aynan mana shu bo'shliq mazkur tadqiqotning dolzarbligini belgilaydi.

Tadqiqotning maqsadi ingliz va o'zbek tillarida logopedik terminlarning yasash usullari, semantik xususiyatlari va terminologik tizim sifatida shakllanish bosqichlarini qiyosiy tahlil qilishdan iborat. Ushbu maqsadga erishish uchun quyidagi vazifalar belgilandi: birinchidan, ingliz tilidagi logopedik terminlarning tarixiy-etimologik tabiatini aniqlash; ikkinchidan, o'zbek tilidagi logopedik terminlarning shakllanish manbalarini tasniflash; uchinchidan, ikki tildagi terminologik tizimlarni qiyoslab, ularning umumiy va farqli jihatlarini ochib berish; to'rtinchidan, o'zbek logopediya terminologiyasini standartlashtirish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqish.

Tadqiqot metodologiyasi. Tadqiqot uchun material sifatida ingliz va o'zbek tillarida nashr etilgan logopediya bo'yicha ilmiy-uslubiy adabiyotlar, lug'atlar, o'quv qo'llanmalari, shuningdek amaldagi davlat ta'lim standartlari va normativ-huquqiy hujjatlarda qo'llanilgan terminlar tanlab olindi. Jami 320 dan ortiq ingliz tilidagi va 280 dan ortiq o'zbek tilidagi logopedik termin tahlil qilindi. Terminlar tanlanishida quyidagi mezonlarga amal qilindi: terminning logopediya sohasiga bevosita mansubligi, uning ilmiy adabiyotlarda barqaror qo'llanilishi va nomenklatura xarakteriga ega ekanligi [6].

Tadqiqot jarayonida bir qancha ilmiy metodlardan foydalanildi. Terminlarning yasash usullarini aniqlashda struktur-semantik tahlil metodi qo'llanildi. Ingliz va o'zbek tillaridagi terminologik tizimlarni o'zaro solishtirishda qiyosiy-tipologik metod asosiy o'rin tutdi. Terminlarning kelib chiqish manbalarini aniqlashda etimologik tahlil, ularning ma'no doirasini belgilashda esa komponent tahlil metodidan foydalanildi. Bundan tashqari, terminlarning qo'llanilish chastotasini aniqlash uchun statistik hisoblash usuli ham qo'llanildi, bu esa olingan xulosalarning ob'ektivligini ta'minlashga xizmat qildi.

Tadqiqot uch bosqichda amalga oshirildi. Birinchi bosqichda ingliz va o'zbek tilidagi logopedik terminlar korpusi yig'ildi va tasniflandi. Ikkinchi bosqichda har bir tildagi terminlarning yasash modeli aniqlanib, ular guruhlariga ajratildi: affiksial usulda yasalgan terminlar, so'z qo'shish (kompozitsiya) yo'li bilan yasalgan terminlar, qisqartirish (abbreviatsiya) yo'li bilan yasalgan terminlar, o'zlashtirilgan terminlar va kalkalash yo'li bilan yasalgan terminlar. Uchinchi bosqichda ikki tildagi natijalar qiyoslanib, umumiy va farqli xususiyatlar aniqlandi hamda amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi.

Natijalar va muhokama. Olib borilgan tahlillar shuni ko'rsatdiki, ingliz va o'zbek tillaridagi logopedik terminologik tizimlar bir qator umumiy xususiyatlarga ega bo'lsa-da, ular orasida sezilarli farqlar ham mavjud. Quyida har bir tilning terminologik tizimi alohida-alohida yoritilib, so'ngra qiyosiy tahlil taqdim etiladi. Ingliz tilida logopedik terminlarning shakllanish yo'llari

Ingliz tilidagi logopedik terminologiyaning shakllanishida yunon va lotin tillaridan o'zlashgan so'z yasovchi elementlar hal qiluvchi o'rin tutadi. Tahlil qilingan terminlarning qariyb 78 foizi yunon-lotin negizli affikslar (prefiks va suffikslar) yordamida yasalgan bo'lib, bu holat logopediyaning tibbiy fan sifatida rivojlanish tarixi bilan bog'liqdir. Masalan, "dys-" (buzilish, nuqson) prefiksi yordamida "dysarthria" (nutq artikulyatsiyasining buzilishi), "dyslalia" (talaffuz nuqsoni), "dysphonia" (ovoz buzilishi), "dysphagia" (yutish funksiyasining buzilishi) kabi terminlar yasalgan. "A-" yoki "an-" inkor prefiksi esa "aphasia" (nutqning to'liq yo'qolishi), "aphonia" (ovoz yo'qolishi), "anarthria" (artikulyatsiyaning to'liq yo'qolishi) kabi terminlarni hosil qiladi.

Suffiksial usulda yasalgan terminlar orasida "-ia" (holat, kasallik ma'nosida: "alalia", "aphasia", "dyslexia"), "-ism" (hodisa, jarayon ma'nosida: "stuttering" o'rnida ilmiy adabiyotlarda uchraydigan "stammerism"), "-ist" (kasb egasi ma'nosida: "speech-language pathologist", "logopedist") kabi affikslar faol qo'llaniladi. Kompozitsiya (so'z qo'shish) yo'li bilan yasalgan terminlar ham ingliz tilidagi logopedik terminologiyada muhim o'rin egallaydi: "speech disorder", "language delay", "voice disorder", "articulation disorder", "phonological awareness", "cleft palate speech" kabi ikki va undan ortiq komponentli terminlar bunga misol bo'ladi. Qisqartirish (abbreviatsiya) usuli ingliz tilidagi amaliy-klinik terminologiyada keng tarqalgan: "SLP" (Speech-Language Pathologist), "AAC" (Augmentative and Alternative Communication), "ASD" (Autism Spectrum Disorder - logopediyada nutq buzilishi kontekstida qo'llaniladi), "CAS" (Childhood Apraxia of Speech). Bunday qisqartmalar ilmiy-amaliy matnlarda terminning to'liq shaklidan tez-tez foydalanish zaruriyatini bartaraf etadi va matnni ixchamlashtiradi [5].

Alohida ta'kidlash joizki, ingliz tilidagi logopedik terminologiyaning muhim qismini eponim terminlar (shaxs nomi bilan atalgan terminlar) va tasviriy-metaforik terminlar tashkil etadi. Masalan, "Broca's aphasia" va "Wernicke's aphasia" kabi terminlar mashhur olimlarning nomi bilan bog'liq bo'lsa, "cluttering" (nutqning "chalkash" tezlashishi) kabi terminlar umumiste'mol so'zning terminologik ma'no kasb etishi natijasida yuzaga kelgan. O'zbek tilida logopedik terminlarning shakllanish yo'llari. O'zbek tilidagi logopedik terminologiya tarixiy jihatdan ancha yosh hisoblanadi va uning shakllanishi asosan XX asrning ikkinchi yarmidan boshlab, sovet davri tibbiyot va pedagogika fani ta'sirida kechgan. Shu bois o'zbek

tilidagi logopedik terminlarning katta qismi rus tili vositachiligida yunon-lotin negizli xalqaro terminlarning to'g'ridan-to'g'ri o'zlashtirilishi natijasida yuzaga kelgan: "afaziya", "dizartriya", "dislaliya", "disleksiya", "disgrafiya", "alaliya", "ринолалия" kabi terminlar bunga misoldir. Bu terminlar fonetik jihatdan o'zbek tili talaffuz normalariga moslashtirilgan holda, ammo morfologik tarkibi jihatidan asl xalqaro shaklini saqlab qolgan holda qo'llaniladi.

Tahlil natijalariga ko'ra, o'zbek tilidagi logopedik terminlarning taxminan 61 foizi to'g'ridan-to'g'ri o'zlashtirish, 24 foizi kalkalash (tarjima orqali yasash), 15 foizi esa milliy til negizidagi tasviriy nomlanish yo'li bilan hosil bo'lgan. Kalkalash usuli, ayniqsa, so'nggi yillarda ona tili sofligini saqlash tendensiyasi kuchayishi bilan faollashgan: "speech disorder" - "nutq nuqsoni", "voice disorder" - "ovoz buzilishi", "language delay" - "nutqning kechikishi", "articulation disorder" - "talaffuz buzilishi" kabi terminlar aynan shu usulda yasalgan.

Milliy til negizida tasviriy nomlanish orqali yasalgan terminlar orasida "so'zlay olmaslik", "tovush almashtirish", "bo'g'in tushirib qoldirish", "nutqning tez-tez to'xtalishi" kabi tavsifiy birikmalar uchraydi, biroq bunday birikmalar hali to'liq terminologik barqarorlikka ega bo'lmagan, ya'ni ular ko'pincha muallifdan-muallifga farqlanadi. Bu holat o'zbek logopediya terminologiyasining hali standartlashtirish bosqichida ekanligidan dalolat beradi.

Affiksatsiya usuli o'zbek tilida ham logopedik terminlar yasallashida qo'llaniladi, biroq bu, asosan, o'zlashgan negizga o'zbek tili qo'shimchalarining qo'shilishi orqali amalga oshadi: "logoped-lik" (kasb-hunar ma'nosi), "artikulyatsiya-siz" kabi hosilalar bunga misol bo'la oladi. Sof o'zbekcha affiksalar yordamida yangi logopedik termin yasash amaliyoti hali kam uchraydi, bu esa terminologik tizimning o'zlashma negizga ko'proq tayanishini ko'rsatadi.

Qisqartirish usuli o'zbek tilida logopedik terminologiyada nisbatan kam qo'llaniladi, biroq institutsional va tashkiliy terminlar darajasida uchraydi: "LMPK" (Logopedik-mediko-pedagogik komissiya), "NN" (nutq nuqsoni - amaliy hujjatlar) kabi qisqartmalar shular jumlasidandir.

Ingliz va o'zbek logopedik terminologiyasining qiyosiy tahlili. Ikki tildagi terminologik tizimlarni qiyoslash natijasida quyidagi umumiy va farqli jihatlar aniqlandi. Umumiy jihatlardan biri shundaki, ikki tilda ham yunon-lotin negizli xalqaro terminlar terminologik tizimning yadrosini tashkil etadi. Bu, o'z navbatida, tibbiyot va logopediya fanining xalqaro xarakterga ega ekanligi bilan izohlanadi. Shuningdek, ikki tilda ham terminlarning katta qismi ko'p komponentli birikmalar (kompozitsion terminlar) shaklida namoyon bo'ladi, bu esa sohaning tobora tabaqalashib borayotganini ko'rsatadi.

Farqli jihatlarga kelsak, birinchidan, ingliz tilida terminlarning yasallashida affiksatsiya (ayniqsa yunon-lotin affiksarlari asosida) yetakchi o'rin tutsa, o'zbek tilida to'g'ridan-to'g'ri o'zlashtirish usuli yetakchilik qiladi. Bu farq ikki tilning terminologik tizim sifatida shakllanish tarixi bilan bog'liq: ingliz tili yunon-lotin an'alarini bevosita davom ettiruvchi tillar oilasiga mansub bo'lib, unda yangi terminlarni mavjud affiksalar asosida yaratish imkoniyati kengroq, o'zbek tili esa bu an'anaga bevosita aloqador bo'lmagani sababli, tayyor terminlarni o'zlashtirishga moyilroqdir.

Ikkinchidan, ingliz tilida qisqartma terminlar (abbreviaturalar) ancha keng qo'llaniladi va ular mustaqil leksik birlik sifatida lug'atlarga ham kiritiladi ("SLP", "AAC" kabi), o'zbek tilida esa bunday qisqartmalar asosan institutsional-tashkiliy xarakterga ega bo'lib, sof terminologik ma'noda kamdan-kam qo'llaniladi.

Uchinchidan, o'zbek tilida kalkalash usuli orqali yasalgan terminlar barqarorlik jihatidan ingliz tilidagi asl terminlarga nisbatan ancha o'zgaruvchan. Masalan, ingliz tilidagi "language delay" termini o'zbek tilida "nutqning kechikishi", "til rivojlanishining kechikishi", "nutqiy rivojlanish kechikishi" kabi bir necha variantda uchraydi, bu esa amaliyotda tushunmovchiliklarga sabab bo'lishi mumkin.

To'rtinchidan, ingliz tilida eponim terminlar ("Broca's aphasia", "Wernicke's aphasia") barqaror holda qo'llanilib, ular o'zbek tiliga transliteratsiya yo'li bilan ("Broka afaziyasi", "Vernike afaziyasi") o'zlashtirilgan, biroq bu terminlarning o'zbekcha tavsifiy muqobillari ("old miya afaziyasi", "orqa miya afaziyasi" kabi) ham parallel qo'llanilmoqda, bu esa terminologik dublyaj holatini keltirib chiqaradi.

Beshinchidan, semantik jihatdan ingliz tilidagi logopedik terminlar odatda aniq va bir ma'noli (monosemantik) bo'lishga intiladi, o'zbek tilida esa bir qator terminlar ham ilmiy, ham so'zlashuv uslubida parallel qo'llanilishi natijasida polisemiya holatlari uchraydi. Masalan, "nutq nuqsoni" termini ham keng ma'noda (har qanday nutq buzilishi), ham tor ma'noda (faqat talaffuz darajasidagi buzilish) qo'llanilishi mumkin.

Quyidagi jadvalda ikki tildagi bir qator asosiy logopedik terminlarning qiyosiy muqobillari keltirilgan:

Ingliz tilidagi termin	O'zbek tilidagi muqobili	Yasalish usuli
Dysarthria	Dizartriya	O'zlashtirish
Dyslalia	Dislaliya	O'zlashtirish
Aphasia	Afaziya	O'zlashtirish
Stuttering	Duduqlanish	Milliy negiz
Speech disorder	Nutq nuqsoni	Kalkalash
Voice disorder	Ovoz buzilishi	Kalkalash
Language delay	Nutqning kechikishi	Kalkalash
Articulation disorder	Talaffuz buzilishi	Kalkalash
Cleft palate speech	Tanglay yorig'idagi nutq	Kalkalash
Speech-language pathologist	Logoped	O'zlashtirish (qisqarg.)

O'zbek logopediya terminologiyasini standartlashtirish muammolari. O'tkazilgan tahlil o'zbek tilidagi logopedik terminologiyaning bir qator jiddiy muammolarga ega ekanligini ko'rsatdi. Birinchi muammo - terminologik variantlilik, ya'ni bir tushunchani ifodalash uchun bir nechta terminning parallel qo'llanilishi. Ikkinchi muammo - ba'zi terminlarning tarjimada aniqlikni yo'qotishi, xususan ingliz tilidagi bir necha farqli terminning o'zbek tilida bitta so'z bilan berilishi (masalan, "impairment", "disorder", "deficit" kabi ingliz tilidagi nozik semantik farqli terminlar o'zbek tilida ko'pincha "buzilish" yoki "nuqson" so'zi bilan umumlashtirilib beriladi). Uchinchi muammo - rasmiy normativ hujjatlar va ilmiy adabiyotlar o'rtasida terminologik nomuvofiqlik, ya'ni bitta termin turli hujjatlarda turlicha yozilishi yoki tarjima qilinishi. [8]

Mazkur muammolarni bartaraf etish maqsadida quyidagi tavsiyalar ilgari suriladi: birinchidan, logopediya sohasi bo'yicha rasmiy ikki tilli (ingliz-o'zbek) terminologik lug'at yaratish zarur; ikkinchidan, xalqaro yunon-lotin negizli terminlarni o'zlashtirishda yagona transliteratsiya qoidalariga amal qilish lozim; uchinchidan, milliy til negizida yangi terminlar yaratishda tilshunoslar va logoped-mutaxassislar hamkorligini yo'lga qo'yish maqsadga muvofiqdir; to'rtinchidan, Davlat ta'lim standartlari va o'quv adabiyotlarida terminologik birlikni ta'minlash uchun maxsus terminologik komissiya tuzish tavsiya etiladi.

Tadqiqot natijalarining amaliy ahamiyati. Olib borilgan tahlil natijalari nafaqat nazariy tilshunoslik, balki amaliy logopediya va tarjimashunoslik sohalari uchun ham muhim ahamiyatga ega. Birinchidan, ingliz va o'zbek tillaridagi logopedik terminlarning qiyosiy tavsifi ikki tilli lug'atlar va terminologik ma'lumotnomalar tuzishda asos bo'lib xizmat qilishi mumkin. Ikkinchidan, xorijiy ilmiy adabiyotlarni o'zbek tiliga tarjima qilishda terminlarning izchil va bir xil tarzda berilishi tarjima sifatini oshiradi hamda o'quvchi-mutaxassislar o'rtasida tushunmovchiliklarning oldini oladi.

Uchinchidan, oliy ta'lim muassasalarida logopediya yo'nalishi bo'yicha tahsil olayotgan talabalar uchun ingliz va o'zbek tilidagi terminologik muvofiqlikni o'rgatuvchi maxsus o'quv qo'llanmalar yaratish zarurati mavjud. Bunday qo'llanmalar talabalarining xalqaro ilmiy adabiyotlar bilan bevosita ishlash imkoniyatini kengaytiradi. To'rtinchidan, amaliy logopedlar faoliyatida bemor va uning oila a'zolari bilan muloqot qilishda terminlarning tushunarli va barqaror shaklda qo'llanilishi katta ahamiyat kasb etadi, zero terminologik nomuvofiqlik amaliy ish yuritishda ham qiyinchiliklar tug'dirishi mumkin. Shuningdek, mazkur tadqiqot natijalari kelajakda logopediya sohasi bo'yicha davlat ta'lim standartlarini yangilash, malaka talablarini takomillashtirish va shahviy atamalar bo'yicha rasmiy tavsiyanoma ishlab chiqish jarayonida amaliy qo'llanma sifatida foydalanilishi mumkin.

Xulosa. Ingliz va o'zbek tillaridagi logopedik terminologiyaning qiyosiy tahlili shuni ko'rsatdiki, ikki til terminologik tizimi ham umumiy xalqaro negizga tayangan holda, o'ziga xos milliy xususiyatlarni namoyon etadi. Ingliz tilida terminlar asosan yunon-lotin affiksatsiyasi asosida ichki yasaliq yo'li bilan, o'zbek tilida esa asosan tayyor terminlarni o'zlashtirish va kalkalash yo'li bilan shakllangan. Bu farq ikki tilning terminologik an'anasi va tarixiy taraqqiyoti bilan bog'liq bo'lib, tabiiy hodisa hisoblanadi. Shu bilan birga, o'zbek tilidagi logopedik terminologiyaning hali to'liq standartlashmagani, terminologik variantlilik va nomuvofiqlik holatlarining mavjudligi ushbu sohada keyingi tadqiqotlar va amaliy chora-tadbirlar zaruriyatini ko'rsatadi. Ikki tilli terminologik lug'atlar yaratish, yagona transliteratsiya va tarjima qoidalarini ishlab chiqish, hamda tilshunos va mutaxassislar hamkorligini yo'lga qo'yish o'zbek logopediya terminologiyasini sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqishga xizmat qiladi.

Kelgusi tadqiqotlarda logopedik terminologiyani boshqa turkiy tillar terminologik tizimlari bilan qiyoslash, shuningdek korpus lingvistikasi metodlaridan foydalanib, terminlarning qo'llanilish chastotasi va kontekstual xususiyatlarini chuqurroq o'rganish istiqbolli yo'nalish bo'lib qolmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

- [1] Суперанская А.В., Подольская Н.В., Васильева Н.В. Общая терминология: Вопросы теории. - Москва: Наука, 1989.
- [2] Лейчик В.М. Терминоведение: предмет, методы, структура. - Москва: Либроком, 2009.
- [3] Гринев-Гриневиц С.В. Терминоведение: учебное пособие. - Москва: Академия, 2008.
- [4] Crystal D. A Dictionary of Linguistics and Phonetics. - Oxford: Blackwell Publishing, 2008.
- [5] Sager J.C. A Practical Course in Terminology Processing. - Amsterdam: John Benjamins, 1990.
- [6] Begmatov E. Hozirgi o'zbek adabiy tili leksikasi. - Toshkent: Fan, 1985.
- [7] Mahmudov N. Til va ko'ngil. - Toshkent: Ma'naviyat, 2012.
- [8] Rahmatullayev Sh. Hozirgi adabiy o'zbek tili. - Toshkent: Universitet, 2006.
- [9] Nurmonov A. O'zbek tilshunosligi tarixi. - Toshkent: O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati, 2002.
- [10] Usmonov S. Umumiy tilshunoslik. - Toshkent: O'qituvchi, 1979.
- [11] Волкова Л.С., Шаховская С.Н. Логопедия. - Москва: Владос, 2002.
- [12] Bloodstein O., Bernstein Ratner N. A Handbook on Stuttering. - New York: Delmar, 2008.
- [13] Shipley K.G., McAfee J.G. Assessment in Speech-Language Pathology. - San Diego: Plural Publishing, 2016.
- [14] Yusupov O'. Tilshunoslikda terminologiya masalalari. - Buxoro: BuxDU nashriyoti, 2019.
- [15] Sanaqulov U. O'zbek tili tarixi. - Toshkent: O'zbekiston, 2015.
- [16] O'zbekiston Respublikasi Davlat ta'lim standarti: Logopediya yo'nalishi. - Toshkent, 2021.
- [17] Kaplan H., Yorkston K. Communication Disorders: A Comparative Study. - London: Routledge, 2017.